

zolimskiego, do przeprowadzenia koronacji królewskiej, Fryderyk sam wziął koronę z ołtarza i włożył ją sobie na głowę⁹⁸.

Tymczasem z Włoch dochodziły coraz bardziej niepokojące wiadomości. 1 maja 1229 roku Fryderyk wyruszył w drogę powrotną z Syrii do Włoch, aby 10 czerwca dopłynąć do portu w Brindisi⁹⁹. Zanim jednak opuścił on Syrię, wysłał małoletniego króla Cypru na wyspę. Do czasu uzyskania przez Henryka z Lusignan wieku uprawniającego go do objęcia samodzielnych rządów wyspa wraz z jej dochodami miała pozostawać w rękach Almaryka z Barlais¹⁰⁰, jako bajlifa cesarskiego, oraz doradczej grupy feudałów¹⁰¹. Almaryk z tego tytułu miał przekazywać 10 000 srebrników rocznie na ręce cesarza¹⁰². Dodatkowo zobowiązał się, że nie pozwoli rodzinie Ibelin ponownie dojść do władzy. Fryderyk pozostawił Almarykowi znaczne oddziały złożone z najemników niemieckich, flamandzkich i włoskich¹⁰³. Twierdze i zamki cypryjskie, obsadzone przez wojska cesarskie¹⁰⁴, miały zostać przekazane Almarykowi w momencie, kiedy dokona pierwszej wpłaty 10 000 srebrników¹⁰⁵.

Pomimo że wraz z opuszczeniem Ziemi Świętej i Cypru polityka wschodnia Fryderyka była reprezentowana już tylko przez jego tamtejszą administrację, nie zamknęło to wzajemnych stosunków pomiędzy władcą Egiptu a cesarzem. Już na przełomie 1229 i 1230 roku pojawił się u sultana wysłannik Hohenstaufa¹⁰⁶. Także muzułmanom zależało na podtrzymaniu dobrych stosunków z cesarzem. Zagrożenie ze strony imperium mongolskiego było na tyle poważne, że w 1232 roku na sycylijskim dworze Fryderyka II zjawili się aż dwukrotnie posłowie al-Kamila, którzy próbowali pozyskać cesarza dla antymongolskiego sojuszu. Ówczesne możliwości militarne króla Sycylii nie pozwalały mu na zaangażowanie jakichkolwiek sił na Wschodzie, dlatego zapewne poprzestał na obietnicach pomocy złożonych na ręce poselstwa sultana. Stosunki między władcami były na tyle dobre, że w 1238 roku w wojsku cesarskim oblegającym Brescię walczyły oddziały muzułmańskie nadesłane z Egiptu¹⁰⁷.

⁹⁸ M. Balard, op.cit., s. 222; J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 115–116; idem, *Imperator...*, s. 80–81; E.W. Wies, op.cit., s. 137–138; H.M. Schaller, op.cit., s. 36; F. Cardini, op.cit., s. 29.

⁹⁹ B. Gloger, op.cit., s. 66; J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 118; idem, *Imperator...*, s. 83; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 186; G. Sède, *Les Templiers sont parmi nous ou l'énigme de gisors*, Paris 1962, s. 67; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 101; E.W. Wies, op.cit., s. 143; G. Masson, op.cit., s. 147; H.M. Schaller, op.cit., s. 37; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 92–93.

¹⁰⁰ P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 51; J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 68. Almaryk był wpływową osobą także w Królestwie Jerozolimy, jako mąż dziedziczki Marqab, twierdzy szpitalników. Rycerze zakonni co roku z tego tytułu płacili mu odpowiednią opłatę.

¹⁰¹ P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 51; J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 118; idem, *Imperator...*, s. 88.

¹⁰² P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 51; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 188; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 100; J. Richard, op.cit., s. 312; *Eracles*, s. 375; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 90–92. 10 000 srebrników stanowiło w owym czasie równowartość około 3000 złotych dukatów.

¹⁰³ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 100–101; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 89–91; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 188.

¹⁰⁴ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 104.

¹⁰⁵ Ibidem, s. 101; D. Alastos, op.cit., s. 173; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 91; T.S.R. Boase, *Kingdoms and Strongholds of the Crusaders*, London, 1971, s. 250–251; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 188.

¹⁰⁶ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 124.

¹⁰⁷ Ibidem, s. 125–129.

Zawarte porozumienie Fryderyka II z opozycjonistami z sierpnia 1228 roku nie przetrwało. Większość feudałów z Palestyny, Syrii i Cypru obawiała się absolutyzmu Hohenstaufów, dlatego też, skupiając się wokół Ibelinów, stworzyła istną opozycję antycesarską. Już kiedy Fryderyk znajdował się w drodze do Włoch, na Cypr zaczęli wracać stronnicy Ibelinów. Wśród nich był także Filip z Novary, autor opisującej te wydarzenia kroniki. Szukający pokoju Jan z Ibelinu skierował go na Cypr, aby podjął się roli negocjatora między nim a Almarykiem z Barlais¹⁰⁸.

Filip z Novary, wraz z innymi towarzyszącymi mu zwolennikami Ibelinów, spotkał się z Sądem Najwyższym Królestwa Cypru, królem Henrykiem z Lusignan oraz Almarykiem. Bajlif cesarski stwierdził, iż posiadłości Ibelinów na Cyprze zostały zajęte przez wojska Fryderyka oraz że przestali oni odgrywać rolę opiekunów małego króla Henryka. Podczas rozmowy Almaryk, doceniając umiejętności polityczne i negocjatorskie Filipa, zaproponował mu służbę u siebie, na co ten nie wyraził zgody¹⁰⁹. Uznawał tylko Jana z Ibelinu, jako jedyne prawowitego regenta Królestwa. Ponadto publicznie zakwestionował legalność rządów Almaryka. Podobnie nie chciał wyrzec się służby u Ibelinów, dodając, że kocha członków tej rodziny bardziej niż kogokolwiek innego na świecie. Wówczas wściekły Almaryk zagroził Filipowi śmiercią, zakął go w kajdany i wysłał pod strażą do zamku w Dieudamour¹¹⁰. Po jakimś czasie opanował gniew, dał Filipowi szansę na odzyskanie wolności i zaproponował mu możliwość wykupienia się z niewoli. Ten dał swoje słowo oraz zastawił swoje posiadłości w Syrii, dzięki czemu stał się wolny¹¹¹.

Sukcesem Filipa z Novary był list, który udało mu się wysłać z zamku w Dieudamour do Baliana z Ibelinu, syna Jana¹¹². Informował w nim o sytuacji, jaka panowała na wyspie. Wnet z Syrii wyruszyła na Cypr ekspedycja Ibelinów i po szybkim opanowaniu portu w Gastrii rozpoczęli oni przygotowania do ofensywy lądowej¹¹³. Obydwie strony ruszyły w kierunku Nikozji. Tam 14 lipca 1229 roku spotkały się siły Almaryka z Barlais, wspierane przez oddziały cesarskie, z wojskami Ibelinów¹¹⁴. Almaryk został pokonany w zaciętej bitwie i Nikozja stanęła otworem przed oddziałami Ibelinów. Resztki oddziałów cesarskich schroniły się w trzech twierdzach: Dieudamour, Kantara i Kerynia, które od razu zostały otoczone przez wojska Ibelinów¹¹⁵.

¹⁰⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 101; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 92–93.

¹⁰⁹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 102.

¹¹⁰ Ibidem, s. 102; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 189; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 94.

¹¹¹ A.H.S. Megaw, *A Castle in Cyprus attributable to the Hospital? [w:] The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, ed. by M. Barber, Variorum 1994, s. 45; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 103.

¹¹² S. Runciman, op.cit., t. III, s. 189; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 103; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 97–98.

¹¹³ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 103; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 189; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 60.

¹¹⁴ P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 42; E. Chapin Furber, op.cit., s. 612; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 189; J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 169; R. Grousset, *L'épopée des croisades*, s. 273; idem, *Les Croisades*, s. 82; D. Jacoby, op.cit., s. 33.

¹¹⁵ P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 60–61; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 105; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 103–107.

Najszybciej została zdobyta Kerynia, w której oblężeniu uczestniczył Filip z Novary¹¹⁶. Odzyskiwanie Dieudamour trwało rok. Zamek poddał się, jak podaje Filip z Novary, po niemal rocznym oblężeniu, więc pewnie w czerwcu bądź na początku lipca 1230 roku¹¹⁷. Najbardziej zacięty opór stawiała Kantara¹¹⁸, zdobyta prawdopodobnie także w lipcu 1230 roku¹¹⁹.

Po opanowaniu trzech ostatnich bastionów cesarskich, na Cyprze doszło do zawarcia porozumienia między walczącymi stronami. Almaryk i jego stronnicy przyrzekli, że będą żyli w pokoju z Ibelinami i zerwą sojusz z cesarzem¹²⁰.

Na przełomie lutego i marca 1230 roku do Fryderyka dotarły informacje o zmianie sytuacji na Cyprze i w Syrii. Był on jednak zajęty wojną z papieżem i nie mógł osobiście wyprawić się na Bliski Wschód, dlatego też wysłał tam swego marszałka Ryszarda Filangieriego, którego mianował namiestnikiem w Syrii i na Cyprze. Marszałek w lipcu 1230 roku wyruszył z Włoch na Wschód z flotą liczącą 32 galery oraz wojskiem w sile 600 rycerzy, 100 kuszników, 700 piechoty i 3000 uzbrojonych marynarzy¹²¹.

Jan z Ibelinu na wieść o wypłynięciu floty Filangieriego rozpoczął przygotowania do zbliżającej się zbrojnej rozprawy z wojskami cesarskimi¹²². Przerzucił prawie wszystkie swoje oddziały z Syrii na wyspę, pozostawiając Bejrut praktycznie bez obrony. Jan z Ibelinu wraz z królem Henrykiem I z Lusignan zajęli pozycje wokół Kiti, a Balian, syn Jana, zgromadził większość sił wokół Limassol¹²³.

Flota cesarska zakotwiczyła w porcie Gata, skąd Ryszard Filangieri wysłał posłańca do Ibelinów z żądaniem umożliwienia mu rozmowy z królem Henrykiem. W liście pisał do króla, że powinien on przepędzić z wyspy Ibelinów oraz wszystkich ich stronników. Młody król, nie porozumiewając się z Ibelinami ani z Sądem Najwyższym Królestwa Cypru, zwołał własną radę i po konsultacjach odpowiedział Ryszardowi Filangieriemu, że nie zamierza wygnać ani zrywać kontaktów z Janem z Ibelinu, który jest jego wujem oraz będzie nadal gościł na wyspie jego stronników¹²⁴. Od tej pory już nie możemy mówić tylko i wyłącznie o konflikcie samej rodziny Ibelinów z Fryderykiem. Tymi słowami Henryk I z Lusignan, władca Królestwa Cypru, wypowiedział wojnę cesarzowi i jego polityce w tej części świata.

W tej sytuacji flota sycylijska popłynęła dalej w kierunku Syrii, natomiast namiestnik cesarski pozostał z częścią swoich sił w pobliżu Limassol¹²⁵, gdzie rozpoczął oblę-

¹¹⁶ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 105. Kerynia nie została zdobyta w bezpośrednim ataku. Filip z Novary przekazał ultimatum obrońcom mówiące, że jeśli skapitulują, to Ibelinowie nie będą wyciągać żadnych konsekwencji wobec nich, a oni sami będą mogli opuścić Cypr z całym swoim dobytkiem.

¹¹⁷ J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 170; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 107–108; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 61; *Eracles*, s. 377.

¹¹⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 106; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 106–110; *Eracles*, s. 377; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 61.

¹¹⁹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 106; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 61.

¹²⁰ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 106–107; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 110–111.

¹²¹ S. Runciman, op.cit., t. III, s. 190; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 108; *Eracles*, s. 385–386; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 118; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 61.

¹²² G. Hill, op.cit., vol. II, s. 108. Ibelinowie wiedzieli z wyprzedzeniem o przygotowaniach Fryderyka II dzięki szpiegowi w jego szeregach, który odpowiednio wcześniej przybył do Syrii na okręcie Zakonu Panny Marii Domu Niemieckiego.

¹²³ Ibidem, s. 109; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 119–120.

¹²⁴ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 109; *Eracles*, s. 388.

¹²⁵ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 109.

żenie tamtejszego zamku. Wobec niepowodzeń szybko jednak zaprzestał oblężenia i po 2 miesiącach wyruszył za resztą swoich oddziałów do Syrii¹²⁶.

Po przyплыnięciu do Syrii Filangierii, na podstawie otrzymanych pełnomocnictw od Fryderyka, rozpoczął akcję wywłaszczania z posiadanych dóbr członków rodziny oraz stronników Ibelinów¹²⁷. W 1231 roku oblegał także dziedziczną posiadłość Jana z Ibelinu – Bejrut. Spotkało się to z natychmiastową reakcją większości feudałów syryjskich, na których czele stanął Balian z Sydonu. Opierając się na prawach królestwa, feudałowie nie podporządkowali się namiestnikowi Fryderyka, uznając jego posunięcia za niezgodne z prawem. Wszyscy, którzy wypowiedzieli posłuszeństwo cesarzowi, utworzyli związek w Akce, wybierając na jego przewodniczącego Jana z Ibelinu, przebywającego na Cyprze¹²⁸.

Po 25 lutego 1232 roku okręty Ibelinów opuściły Cypr i skierowały się w stronę Trypolisu¹²⁹. Wówczas Ryszard Filangieri rozpoczął rozmowy pokojowe z Ibelinami, którzy zawarli sojusz z księciem Bohemundem z Trypolisu. Tymczasem Almaryk z Barlais wraz ze swoimi ludźmi oraz częścią oddziałów cesarskich powrócili na Cypr, który był pozbawiony jakiegokolwiek ochrony zbrojnej. Barlais szybko zajął wszystkie twierdze i zamki na wyspie, z wyjątkiem tych, które posiadały zakony rycerskie, oraz Buffavento i Dieudamour¹³⁰. W Nikozji Sycylijczycy dokonali gwałtu na ludności cywilnej. Przez kilka dni grabili miasto, a wszystkich stawiających opór uwięzili w zamku w Kyrenii, nie oszczędzając także duchownych¹³¹.

Kiedy wieści o ponownej inwazji wojsk Fryderyka II na Cypr dotarły do Jana z Ibelinu, ten przerwał rozmowy z Filangierim¹³². Spostrzegł, że były one tylko przysłowiową zasłoną dla prawdziwych intencji cesarskich. Równocześnie w dniu 3 maja 1232 roku doszło do bitwy pod Casal Imbert, położonej 12 mil na północ od Akki. W tym dniu Jan z Ibelinu wraz z królem Henrykiem oraz niewielkim oddziałem rycerzy podążał w stronę Tyru, jednak dowiedziawszy się, że wojska cesarskie wznowiły oblężenie Bejrutu, pozostał w Akce¹³³. Pod Casal Imbert pozostał tylko król Henryk, w otoczeniu trzech synów Jana z Ibelinu – Baldwina, Hugona i Gwidona, oraz mały oddział cypryjski pod dowództwem Anseau z Brie. Niestety nie zachowali oni należytej ostrożności i dlatego oddziały cesarskie pod ukryciem nocy przedostały się w rejon ich obozowania. Zdobyły obóz Ibelinów i prawie pojmały króla Henryka, który jednak zdołał w ostatniej chwili uciec do Akki. Bitwa była zwrotnym momentem w działaniach w Syrii, gdyż zdecydowanie wpłynęła na osłabienie sił Ibelinów. Mogła mieć jeszcze poważniejsze następstwa w momencie, kiedy król Cypru dostałby się do niewoli cesarskiej¹³⁴.

¹²⁶ Ibidem, s. 110; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 120–121.

¹²⁷ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 110; *Eracles*, s. 388–392.

¹²⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 110; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 62.

¹²⁹ S. Runciman, op.cit., t. III, s. 191; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 112; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 128–129; *Eracles*, s. 393.

¹³⁰ S. Runciman, op.cit., t. III, s. 192; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 136; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 114.

¹³¹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 114.

¹³² Ibidem, s. 115; *Eracles*, s. 396.

¹³³ E. Chapin Furber, op.cit., s. 613; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 193–194; R. Grousset, *Les Croisades*, s. 63; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 115; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 64; idem, *John of Jaffa...*, s. 18.

¹³⁴ P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 64; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 116; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 193–194.

Mimo tych niepowodzeń, Jan z Ibelinu postanowił powrócić na Cypr, gdyż w ręce Almarchy z Barlais wraz z wojskami cesarskimi dostała się praktycznie cała wyspa. 30 maja 1232 roku flota Ibelinów, a właściwie genueńska, która ich wspierała, opuściła Akkę i skierowała się w stronę Cypru¹³⁵. Siły cesarskie oraz Almarcha liczyły ponad 2000 ludzi. Dla porównania Jan z Ibelinu prowadził tylko 233 rycerzy i piechurów, jednak dzięki poparciu miejscowej ludności jego oddziały szybko się powiększały¹³⁶. Mimo niewielkich sił Ibelinowie opanowali Famagustę, gdzie znowu w roli negocjatora wystąpił Filip z Novary, który przekonał obleżonych do poddania się¹³⁷.

Kiedy Ibelinowie usadowili się w Famaguście, wojska cesarskie, stosując taktykę spalonej ziemi, opuściły Nikozję i kierując się do Mesarei, po drodze niszczyły pola uprawne, folwarki i młyny wodne. Wojska cesarskie wycofały się w masywy górskie okalające twierdzę w Kerynii, którą także obsadziły, oraz opanowały drogę prowadzącą do twierdzy Dieudamour¹³⁸. W dniu 15 czerwca 1232 roku wojska Ibelinów dopadły uchodzących Sycylijczyków i zadały im tego dnia decydującą klęskę pod miejscowością Agridi¹³⁹. Ryszard Filangieri nigdy już nie podniósł się po tej porażce, którą zadali mu Ibelinowie, a jego pozostałe oddziały rozpoczęły bezwładną ucieczkę przed wojskami cypryjskimi. Próbowali schronić się w Kerynii, dokąd ścigał ich Jan z Ibelinu. Także Dieudamour doczekał się odsieczy i jego obrońcy po długim obleżeniu w końcu mogli wyjść poza mury twierdzy¹⁴⁰. Równocześnie Filip z Novary zaskoczył nocnym atakiem cesarski garnizon Nikozji i wziął do niewoli przeszło 300 ludzi pozostających w służbie cesarza. Wśród nich byli zdrajcy, którzy uciekli z szeregów wojsk Ibelinów podczas kampanii w Syrii. Zostali okrutnie potraktowani przez Filipa, który skazał ich na obcięcie kończyn¹⁴¹.

W Kerynii schronili się namiestnik cesarski Ryszard Filangieri, Almarch z Barlais, Almarch z Bethsan, Hugon z Giblet i wielu innych sojuszników Fryderyka, którzy zdołali wymknąć się wojskom Ibelinów. Twierdza mogła bronić się przez wiele miesięcy, a nawet lat. Ibelinowie nie posiadali odpowiednio silnej floty, aby blokować Kerynię od strony morza. W ten sposób cesarscy stronnicy w swobodny sposób mogli się zaopatrywać drogą morską¹⁴².

W międzyczasie Filangieri próbował szukać oparcia dla interesów cesarza u władców Armenii, Antiochii i Trypolisu, jednak bez rezultatu¹⁴³. W końcu wraz z Almarchem z Barlais odpłynęli do Tyru. Wtedy też blokadę twierdzy od strony morza rozpo-

¹³⁵ S. Runciman, op.cit., t. III, s. 192; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 117; J.H. Pryor, *Geography, technology, and war. Studies in the Maritime history of the Mediterranean, 649–1571*, Cambridge 1988, s. 96.

¹³⁶ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 118.

¹³⁷ Ibidem, s. 118; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65; *Eracles*, s. 399.

¹³⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 119; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 149–151; *Eracles*, s. 400–401; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65.

¹³⁹ E. Chapin Furber, op.cit., s. 613; R. Grousset, *L'épopée des croisades*, s. 274; idem, *Les Croisades*, s. 82; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 120; P. de Novare, op.cit., s. 149–152; G. Bordonove, op.cit., s. 157; P.W. Edbury, *John of Jaffa...*, s. 18; M. Barber, *The New Knighthood: A History of the Order of the Temple*, Cambridge 1994, s. 164; D. Jacoby, op.cit., s. 33–34.

¹⁴⁰ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 121–122; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65.

¹⁴¹ P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 154–155; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 122; L. de Mas Latrie, op.cit., vol. I, s. 291.

¹⁴² P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 155–156; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 122–123; *Eracles*, s. 401–402.

¹⁴³ S. Runciman, op.cit., t. III, s. 195–196.

częli Genueńczycy i to wpłynęło na losy obrońców, gdyż Kerynia w ten sposób została odcięta od zaopatrzenia¹⁴⁴.

Wnet o porażkach Filangieriego dowiedział się sam Fryderyk, który wobec niestabilnej sytuacji we Włoszech nie mógł zaangażować większych sił w Syrii i na Cyprze. Postanowił więc rozpocząć negocjacje z Ibelinami. Wysłał czym prędzej biskupa Sydonu z propozycją dla Filipa z Maugastel, mało znanego, ale lubianego wśród miejscowych feudalów rycerza, aby ten został jego namiestnikiem w Akce, natomiast nie-lubiany Ryszard Filangieri miałby objąć zwierzchnictwo nad Tyrem¹⁴⁵. Przysięgę na wierność Fryderykowi Filip z Maugastel miał złożyć w Akce w obecności wysłannika cesarza i Sądu Najwyższego. Komuna Akki, na której czele stał pod nieobecność Jana z Ibelinu Jan z Cezarei, oraz sam Sąd Najwyższy nie chcieli zaakceptować nowej decyzji cesarza. Wysłali list na Cypr do Jana z Ibelinu z prośbą o interwencję. Ten wnet zjawił się w Syrii i spotkał się z biskupem Sydonu. Rozmowy wówczas podjęte nie przyniosły żadnych rezultatów, a próba załagodzenia konfliktu przez Fryderyka zakończyła się niepowodzeniem. Jan z Ibelinu powrócił na Cypr, a w Akce pozostawił Jana z Cezarei¹⁴⁶.

Tymczasem obrońcy Kerynii po dziesięciu miesiącach oblężenia skapitulowali 3 kwietnia 1233 roku. Negocjacje z nimi prowadzili Filip z Novary i Arneis z Giblet. Zamek z całym uzbrojeniem oraz zapasami przechodził w ręce Cypryjczyków. Zwolennicy cesarza mogli odплыnąć do Tyru, a jeńcy, znajdujący się po obu stronach, zostali wymienieni¹⁴⁷.

Okresy konfliktu cesarstwa z papieżem były przeplatane okresami spokoju, co skutkowało podejmowaniem przez papieży prób zaprowadzenia pokoju na Wschodzie. Tak było w 1233 i 1234 roku, kiedy Grzegorz IX podjął się mediacji pomiędzy dwiema stronami – Ibelinami i Fryderykiem. Wysłał on do Syrii swojego wysłannika, biskupa Teodora z Rawenny, którego zadaniem miało być zdelegalizowanie istniejącej Komuny w Akce i przywrócenie starego porządku. Misja ta jednak nie powiodła się¹⁴⁸.

W 1239 roku już tylko Tyr pozostawał w rękach cesarskich wojsk. Władzę nad nim sprawował marszałek cesarski oraz jego namiestnik w Syrii, Ryszard Filangieri. Zdecydował się na jeszcze jedną próbę przejęcia kontroli nad Syrią. Wykorzystał moment, kiedy templariusze oraz szpitalnicy, strażnicy Komuny w Akce, byli ze sobą skłóceni. Filangieri powołał dwóch mieszczan z Akki jako namiestników cesarskich w stolicy Królestwa Jerozolimy oraz rozpoczął przygotowanie do rozwiązania Komuny. Powiadomieni o tym Ibelinowie od razu skierowali do Akki wojsko na pokładach okrętów weneckich i genueńskich. Filangieri zdołał umknąć do Tyru, którego oblężenie rozpoczęli szpitalnicy. Dopiero w kwietniu 1242 roku podpisano ostateczny pokój¹⁴⁹, który definitywnie kończył erę Filangieriego w Syrii. Kolejna podjęta przez niego próba całkowitego przejęcia kontroli nad Syrią zakończyła się niepowodzeniem i w związku

¹⁴⁴ Ibidem, s. 196; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 123.

¹⁴⁵ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 125.

¹⁴⁶ Ibidem, s. 125–126.

¹⁴⁷ Ibidem, s. 126; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 196; *Eracles*, s. 402; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 88.

¹⁴⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 128; L. de Mas Latrie, op.cit., vol. I, s. 308–311; R. Grousset, *Histoire des Croisades...*, vol. III, s. 355–357; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 97.

¹⁴⁹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 132; P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 171–173; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 65–66.

z tym został odwołany przez samego Fryderyka do Włoch. Następcą Ryszarda Filangieriego w Tyrze został jego brat Lotario¹⁵⁰.

W marcu 1238 roku zmarł sułtan Egiptu, sojusznik Fryderyka, al-Malik al-Kamil. Następcą tronu został jego syn, al-Adil Abu Bakr II, który nie był już tak pokojowo nastawiony do chrześcijan jak ojciec. Na domiar złego pokój ustanowiony w lutym 1229 roku na 10 lat, 5 miesięcy 40 dni miał zaraz przestać obowiązywać. Chrześcijańskie posiadłości w Ziemi Świętej były zagrożone. Zaraz po wygaśnięciu pokoju krzyżowcy rozpoczęli odbudowywać fortyfikacje Jerozolimy. Spotkało się to z ostrą reakcją władcy Transjordanii, an-Nasira Dawuda, który opanował miasto¹⁵¹.

Sytuację uratował Teobald IV, król Nawarry i hrabia Szampanii, który przybył do Akki 1 września 1239 roku¹⁵². Dzięki niemu chrześcijanie odzyskali sporą część królestwa na zachód od Jordanu¹⁵³. Sułtanowie Damaszku i Egiptu potwierdzili prawa chrześcijan do Jerozolimy i ją zwrócili. Sukcesu Teobalda można upatrywać w konflikcie wewnętrznym, jaki szarpał w tym czasie Egiptem. O schedę po al-Kamilu walczyli jego synowie, a władca Damaszku as-Salih Isma'il, obawiając się wyniku tej rywalizacji za cenę sojuszu z chrześcijanami, zwrócił im część przedtem zagarniętych ziem. Teobald zawarł także sojusz z sułtanem Damaszku skierowany przeciwko Egiptowi¹⁵⁴. Pomimo że jego wyprawa była zorganizowana przez papieżstwo, Teobald pozostał wierny Hohenstaufom jako spadkobiercom jerozolimskiego tronu i w ich imieniu prowadził swoje działania¹⁵⁵.

Kolejny etap polityki wschodniej Fryderyka reprezentował Ryszard z Kornwalii, szwagier cesarza. Przybył do Akki 8 października 1240 roku i występował jako pełnomocnik cesarza na Wschodzie. W dniu 23 kwietnia 1241 roku ratyfikował on układ pokojowy z sułtanem Egiptu, zawarty przez Teobalda IV¹⁵⁶. Udało mu się także doprowadzić do chwilowego zneutralizowania konfliktu cesarza z Ibelinami, którzy zgodzili się uznać prawa syna Fryderyka do tronu Jerozolimy za cenę powołania Szymona z Montfort na bajlifę Królestwa Jerozolimskiego¹⁵⁷.

Fryderyk jednak nadal widział zagrożenie dla swojej przyszłości w Królestwie Jerozolimskim i, wobec silnej opozycji, postanowił ponownie powrócić do próby nawiązania stosunków z nowym sułtanem Egiptu, al-Malikiem al-Salihem. Posłał w tym celu wiosną 1241 roku oraz rok lub dwa lata później, na dwór w Kairze, swojego sycylijskiego justycjariusza, Rogera z Amicis. Nie znamy ustaleń, jakie zapadły podczas tych wizyt. Być może potwierdzono wtedy układ z 1229 roku lub zawarto sojusz przeciwko Ibelinom, natomiast na pewno przywracano wymianę handlową pomiędzy Sycylią a Egiptem. Wiemy także, że w tym czasie sam al-Malik al-Salih dążył do zjednania

¹⁵⁰ P. de Novare, *The Wars of Frederick II...*, s. 174; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 132; *Eracles*, s. 422; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 87.

¹⁵¹ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 130–131.

¹⁵² Ibidem, s. 131; M. Balard, op.cit., s. 223; J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 176; E. Chapin Furber, op.cit., s. 614; P. Rousset, op.cit., s. 247; M. L'Abbé Vertot, *Histoire des Chevaliers de Malte*, Tours 1939, s. 52; D. Jacoby, op.cit., s. 34.

¹⁵³ M. Balard, op.cit., s. 225; P. Rousset, op.cit., s. 247; R. Grousset, *Les Croisades*, s. 64.

¹⁵⁴ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 132; S. Painter, *The Crusade of Theobald of Champagne and Richard of Cornwall, 1239–1241 [w:] A history of the crusades*, ed. by K.M. Setton, vol. II, s. 479.

¹⁵⁵ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 131.

¹⁵⁶ Ibidem, s. 85.

¹⁵⁷ Ibidem, s. 136–137; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 210.

sobie cesarza. Znając zamiłowanie Fryderyka do nauki, wyprawił na jego dwór Siradž ad-Dina al-Urmawiego, nadwornego naukowca¹⁵⁸.

Znamienne znaczenie dla stosunków sycylijsko-egipskich miał fakt, który J. Hauziński odnalazł w źródłach arabskich. Fryderyk wiedząc, że Ludwik IX przygotowuje się do swojej wyprawy na Egipt, ostrzegł sułtana al-Malika al-Saliha o grożącym mu niebezpieczeństwie. Jego poselstwo wyprawione na dwór egipski było okryte wielką tajemnicą¹⁵⁹.

25 kwietnia 1243 roku Konrad, syn cesarza Fryderyka, osiągnął wiek 15 lat uprawniający go do objęcia samodzielnej władzy nad Królestwem Jerozolimskim. Tym samym Fryderyk przestał być regentem następcy tronu Królestwa¹⁶⁰. Jednak Konrad miał wielu przeciwników, którzy z jednej strony widzieli w nim króla, ale nie chcieli rządów Hohenstaufów w Syrii. Antykrólewskie nastroje podburzała także kolonia wenecka w Tyrze, a szczególnie jej przewodniczący Giorgio Marsiglio, który oskarżał stronników cesarskich o przywłaszczenie dochodów z ich posiadłości, których miał dokonać Filangieri. Złożyli oni propozycję Balianowi z Ibelinu przekazania mu Tyru pod nieobecność Konrada, który się jeszcze nie pojawił w Syrii¹⁶¹.

Dopóki Konrad nie przyплыł do Syrii, nie mógł być uznanym za króla Jerozolimy. Ibelinowie zaproponowali Alicji z Szampanii, matce króla Cypru Henryka, oraz jej mężowi Ralfowi objęcie regencji królestwa. W ten sposób królestwo, oczyszczone z wpływów sycylijskich, miało zostać przekazane Konradowi, którego rządy stałyby się w dużym stopniu uzależnione od feudałów Jerozolimy¹⁶². 5 czerwca 1243 roku w Akce Sąd Najwyższy Królestwa Jerozolimy wraz z wszystkimi feudałami syryjskimi i palestyńskimi oraz przedstawicielami Królestwa Cypru, kolonii Genui, Pizy, Wenecji, wszystkich zakonów i Ibelinów przekazał władzę regencyjną Alicji z Szampanii oraz Ralfowi¹⁶³. Alicja przyjęła tytuł Pani Jerozolimy¹⁶⁴. 9 lipca 1243 roku wojska Królestwa Jerozolimy wyruszyły w kierunku Tyru, ostatniego przyczółka w Syrii pozostającego pod kontrolą cesarską. Miasto zostało zdobyte w ciągu trzech dni, a zamek padł 28 lipca¹⁶⁵. W ten sposób skończyła się trwająca od kilkunastu lat wojna pomiędzy cesarzem a rodziną Ibelinów.

Okres od roku 1228 do 1243 był dla państw łacińskich w Ziemi Świętej czasem bardzo ciężkim. Próba zbudowania państwa Hohenstaufów w Palestynie i Syrii oraz przejęcia kontroli nad Cyprzem Lusignanów doprowadziły do ogromnych strat, załama-

¹⁵⁸ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 137–140.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 141–142. Więcej o informacji o stosunkach Fryderyka Hohenstaufa z Ludwikiem IX można znaleźć w: R. Fawtier, *Saint Louis et Frederic II* [w:] *Atti del Convegno Internazionale di Studi Federiciani*, a cura del Comitato Esecutivo, Palermo 1952, s. 97–101.

¹⁶⁰ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 132; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 85.

¹⁶¹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 133.

¹⁶² Ibidem, s. 133; J. Phillips, op. cit., s. 150; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 86.

¹⁶³ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 133.

¹⁶⁴ Ibidem, s. 134; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 82; idem, *John of Ibelin's Title...*, s. 124–125.

¹⁶⁵ J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 98 i 179–180; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 134. Obroną Tyru dowodził Lotario Filangieri. Jego brat, Ryszard, gdy trwało oblężenie miasta, został wzięty do niewoli u wybrzeży Syrii, kiedy jego okręt został przechwycony przez Ibelinów. Filip z Novary zagroził Lotario, że w przypadku kiedy ten nie podda twierdzy, to on powiesi Ryszarda na jego oczach, przed murami twierdzy. W ten sposób wymusił kapitulację, a obydwa bracia zostali puszczeni wolno i odprawieni do Włoch, zaraz po kapitulacji twierdzy.

nia gospodarczego i rozbitcia wewnętrznego Królestwa Jerozolimskiego. Miało to bezpośredni wpływ na późniejszą utratę Jerozolimy i końcowy kres obecności chrześcijan w Ziemi Świętej. Królestwo Cypru wychodziło z wojny zniszczone. Wieloletnie walki na wyspie oraz konieczność aprowizacji wojsk cesarskich i Ibelinów zachwiały istniejącym od 1192 roku państwem Lusignanów. Jednak dzięki swojemu położeniu geograficznemu gospodarka wyspy szybko się odbudowała. Już w trakcie wojny z Fryderykiem II zostały zacieśnione stosunki Królestwa Cypru z Genuą¹⁶⁶. W 1236 roku nadano także przywileje handlowe francuskim miastom – Montpellier i Marsylii¹⁶⁷. Rozwój współpracy z kupieckimi miastami doprowadził do rozkwitu Cypru, który niebawem stał się głównym centrum handlowym w tej części świata, kontrolując w dużej mierze wymianę towarową pomiędzy Wschodem a Zachodem. Konflikt zmusił również króla Henryka do szukania sojuszników w wojnie z cesarzem, co zaowocowało zbliżeniem z Królestwem Armenii. Uwieńczeniem dobrych stosunków pomiędzy obu państwami był ślub w 1238 roku króla Cypru Henryka I z Lusignan ze Stefanią, siostrą Hetuma, króla Armenii¹⁶⁸.

Smutny epilog polityki wschodniej Fryderyka miał miejsce w lipcu 1244 roku, kiedy Królestwo Jerozolimskie zostało spustoszone w wyniku najazdu Chorezmijszczyków. Konsekwencją najazdu była utrata Jerozolimy, opanowanej ponownie przez muzułmanów¹⁶⁹. Niestety było to bezpośrednie następstwo wieloletnich walk pomiędzy zwolennikami cesarza i opozycją feudałów jerozolimskich, które doprowadziły do osłabienia posiadłości frankijskich w Ziemi Świętej.

Cesarz Fryderyk II Hohenstauf zmarł 13 grudnia 1250 roku¹⁷⁰. Kilka lat później, 21 maja 1254 roku zmarł Konrad, syn Fryderyka i tytularny król Jerozolimy. Pozostawił po sobie następcę – Konradyna, który został uznany przez Sąd Najwyższy władcą Jerozolimy, jednak nigdy nie pojawił się w Ziemi Świętej¹⁷¹.

Rok 1250 przyniósł także inne, nie mniej ważne wydarzenie. Po śmierci sułtana egipskiego al-Saliha i paromiesięcznym samodzielny panowaniu wdowy po nim, sułtanki Szadzarat ad-Durr, władcą Egiptu został dowódca niewolniczej straży – Mameluk Ajbak. W ten sposób zapoczątkował on dynastię Mameluków, która doprowadziła do ostatecznego upadku Królestwa Jerozolimy¹⁷².

Powyższy szkic pokazuje, że sprawy wschodnie stanowiły dla Fryderyka bardzo ważny aspekt jego polityki zagranicznej. Początkowo jego zainteresowanie kwestią

¹⁶⁶ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 128; L. de Mas Latrie, op.cit., vol. I, s. 302–303. Lata 1218, 1232, 1233 to daty nadania przez Lusignanów kolejnych przywilejów Republice Genui.

¹⁶⁷ L. de Mas Latrie, op.cit., vol. I, s. 315; G. Hill, op.cit., vol. II, s. 130.

¹⁶⁸ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 130.

¹⁶⁹ P. Rousset, op.cit., s. 248; J. Hauziński, *Imperator...*, s. 86; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 214; I. Hrbek, op.cit., s. 36; P.W. Edbury, *John of Jaffa...*, s. 20; M. Balard, op.cit., s. 223; J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 90; R. Grousset, *L'épopée des croisades*, s. 280; P.M. Holt, op.cit., s. 82. Chorezmijszczycy byli najemnymi wojownikami służącymi w armii sułtana egipskiego. Pochodzili z Azji Środkowej, z rejonów nad dolnym biegiem rzeki Oksus.

¹⁷⁰ J. Riley-Smith, *The Knights of St. John...*, s. 183; S. Runciman, op.cit., t. III, s. 258.

¹⁷¹ G. Hill, op.cit., vol. II, s. 150; *Eracles*, s. 441; L. de Mas Latrie, op.cit., vol. I, s. 368; P.W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus...*, s. 86.

¹⁷² M. Balard, op.cit., s. 260; S. Runciman, op.cit., s. 254; *Historia Afryki. Do początku XIX wieku*, pod red. M. Tymowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1996, s. 415; P.K. Hitti, op.cit., s. 550–551; J. Hauziński, *Muzułmańska sekta asasynów w europejskim piśmiennictwie wieków średnich*, Poznań 1978, s. 122.

polityki wschodniej skupiało się na obietnicach wzięcia udziału w kolejnych wyprawach krzyżowych. Był to jednak program papieża, obcy Fryderykowi. Dopiero korona Królestwa Jerozolimskiego zaktywizowała Hohenstaufa do rozpoczęcia wyprawy na Wschód. Jednocześnie utrzymywane stosunki z sułtanem Egiptu doprowadziły do pokojowego odzyskania Jerozolimy. Horyzont polityczny Fryderyka II miał ogromny zasięg. Jego poselstwa odwiedziły Damaszek, rozmawiały z asasynami, nawiązały kontakt z księstwem Mosulu i seldżuckim sułtanatem Ikonium. Także z państwami Maghrebu próbował Fryderyk nawiązać stosunki dyplomatyczne. W Tunisie utrzymywał swojego konsula handlowego. Praktycznie do końca swojego życia interesował się sprawami Wschodu. Kiedy sytuacja we Włoszech nie pozwalała mu na osobiste zaangażowanie się w wyprawę do Ziemi Świętej, jego interesy reprezentowali inni krzyżowcy, jak Teobald IV czy Ryszard z Kornwalii¹⁷³.

Zgoła inaczej wyglądały kontakty Fryderyka z chrześcijanami na Wschodzie. Absolutyzm Hohenstaufa znalazł zrozumienie tylko na Sycylii. Próby przeniesienia go do innych państw nie zakończyły się powodzeniem. Podobnie było w Ziemi Świętej. Silna opozycja pod przywództwem Ibelinów przekreśliła plany Fryderyka. Kolejne próby uzyskania wpływów w tym regionie, podejmowane przez Almaryka z Barlais i marszałka cesarskiego Ryszarda Filangieriego, nie złamały oporu feudałów cypryjskich, palestyńskich i syryjskich. Swój udział miał w tym Filip z Novary, który nie tylko opisał wydarzenia zwane przez historyków „wojną longobardzką”, ale także brał w niej osobisty udział.

Ważne miejsce w polityce Fryderyka zajmował Cypr. Nakłady poniesione przez cesarza na przejęcie kontroli nad tą wyspą pokazują, jak ważną pozycję miała ona dla państw krzyżowców w dobie podejmowanych wypraw. Bez uzyskania kontroli nad Cyprzem nie można było myśleć o utrzymaniu Królestwa Jerozolimskiego ani o kontrolowaniu handlu w tej części świata.

Niemniej jednak, analizując skutki polityki Fryderyka, nie możemy umniejszać jego roli dla świata chrześcijańskiego i dla historii wypraw krzyżowych. Dzięki jego politycznym talentom i osobowości, które pozwoliły porozumieć się z muzułmanami, odzyskał w sposób bezkrwawy Jerozolimę. Umożliwił tym samym chrześcijanom nieograniczony dostęp do miejsc świętych. Powiększył terytorium Królestwa Jerozolimskiego oraz zawarł pokój na 10 lat, pomimo nieprzychylności samego inicjatora krucjat, czyli papieża. Nikt przed nim ani po nim tego nie dokonał.

---

¹⁷³ J. Hauziński, *Polityka orientalna...*, s. 146–164.

THE EASTERN POLICY OF FRIEDRICH II HOHENSTAUF WITH SPECIAL EMPHASIS ON HIS ATTITUDE TO THE KINGDOM OF CYPRUS (IN THE LIGHT OF THE CHRONICLE OF PHILIP OF NOVARA)

Summary

The present article focuses on the eastern policy of Friedrich II Hohenstauf in the years 1221–1250 with special emphasis on his attitude to the problem of the Kingdom of Cyprus. The author draws attention to the emperor's links with the Orient in the light of his attempts to try and obtain the Jerusalem crown and to subjugate the Kingdom of Cyprus. He also presented Hohenstauf's conflict with the influential Syrian family of Ibelins which also had a strong political position on Cyprus. The culminating point in the emperor's plans and ambitions was the expedition to the Holy Land which he set out for in 1228 which was preceded by many years of careful preparations (1215–1228).

When in the year 1215 Friedrich II made his first crusade vows, the expedition to Palestine was not yet an element of his policy, but a part of the papal plans. It was only the possibility of obtaining the Jerusalem crown which was realized in 1225 through the emperor's marriage to the successor to the Jerusalem throne Jolanta de Brienne that induced the emperor to set out on the crusade to the Orient. What was particularly important for the success of the emperor's plans was the support of the Palestine and Syrian magnates and the imposition of the control on the Kingdom of Cyprus.

Hohenstauf's Sicilian state also constituted an excellent starting point for the eastern policy of Friedrich II who showed an interest in making contact with the Muslim rulers of Egypt and Syria.

The greatest success of the imperial expedition was the recovery of Jerusalem and the signing of the peace treaty with the sultan of Egypt al-Malik al-Kamil. On 18 March 1229 the emperor was crowned king of Jerusalem in this holy Christian city. Yet, Hohenstauf's absolutist plans found no understanding among the Cyprian and Palestine magnates. The conflict which broke out between the supporters of Friedrich II and the Ibelin party that was opposed to him, had smouldered in the Kingdom of Jerusalem and on Cyprus for the next dozen or so years (1228–1243). Cyprus which remained in the hands of the French Lusignan dynasty had played an important role in the eastern policy of Friedrich II. The chronicle of Philip of Novara, an eye-witness and participant of those events, is the best testimony to the fierceness of the fighting which had taken place on Cyprus. The content of the chronicle bears evidence to the emperor's special interest in Cyprus which found its expression in the emperor's repeated attempts to impose his rule on the island.

The interference of Friedrich II into the internal affairs of the Latin states in the Middle East and the protracted fighting which had taken place on their territory, had led to huge losses, economic decline and the final disintegration of the Kingdom of Jerusalem. This exerted a direct impact on the later loss of Jerusalem and the ultimate end of the Christian presence in the Holy Land.